

Auteursrecht houdt de lijnen strak

We kunnen Artificial Intelligence vergiftigen! Althans, dat is mij luidkeels verteld door het wonderlijke volk op sociale media als X en Tumblr. Er werd geclaimd dat door het gebruik van data die gebaseerd was op de populaire Japanse Studio Ghibli-films, de AI Image Generation van OpenAI ‘verpest’ werd. Het systeem begon schijnbaar ieder plaatje een Ghibli anime-sausje te geven. Dat terwijl niet iedereen daar naar vroeg.

Zoals het momenteel staat is er geen indicatie te vinden dat dit ook daadwerkelijk het geval is (geweest). [Business Insider](#) rapporteerde wel dat de servers van OpenAI het lastig vonden om de grote toestroom aan prompts te verwerken. Toen het eerste ‘geghiblificeerde’ plaatje over de dam was, volgde de rest al snel.

Daar kwam vanuit de genoemde platformen wel een lading kritiek op: Ghibli heeft een duidelijke huisstijl, die door een machine werd gerepliceerd. Er werden vraagtekens gezet bij dit proces, dus ik wil dit gegeven benaderen middels de stelling: het claimen van je auteursrecht is beter dan het delen. Het gebruik van AI in de kunstwereld is namelijk een [omstreden gegeven](#).

Zonder data geen AI

Bedrijven als OpenAI [lobbyen hard](#) bij de Amerikaanse overheid om het gebruik van auteursrechtelijk beschermd data ‘fair use’ te maken in het trainen van AI-modellen. Om AI werkende te krijgen moet die data hebben om mee te werken, en daarvoor zijn weleens gegevens gebruikt die eigenlijk auteursrechtelijk beschermd waren - volgens OpenAI is het zelfs onmogelijk om een AI te trainen [zonder copyrighted materiaal](#). Heb jij dus ooit een tekening, artikel, muziekstuk of zelfs foto op het internet gezet? Dan kan dat gebruikt zijn om een AI-model mee te trainen.

Laten we er een inlevingsoefening van maken. Stel dat jij een week lang ploegt aan een schilderij, tekst of iets dergelijks. Zodra het af is, hang je het doek aan de muur, en een onbekende stormt je huis binnen. Hij neemt een foto van je schilderij, stopt die foto in een machine waarna het apparaat drie nieuwe schilderijen uitrolt. Allemaal hebben ze een beetje weg van jouw werk, maar net iets anders. “Hey bedankt hé! Zonder jou was dit niet mogelijk,” zegt de man. Hij kan nu alles doen met de

schilderijen, ophangen of een winkeltje beginnen. En jij? Je zit met de gebakken peren. Geen compensatie, alleen de kennis dat jouw werk zonder toestemming wordt gebruikt, en je er praktisch niets aan kunt doen.

Vervelend, niet? Dat is hoe dit aankomt voor vele kunstenaars en creatievelingen op het web. Het minste wat voor hen betekend kan worden, is dat wanneer hun auteursrechtelijke creaties worden gebruikt, zij daar een vorm van compensatie voor terugkrijgen. Zijn we dat elkaar wettelijk verschuldigd? Nee, maar er bestaan vanuit ethische optieken ook morele rechten. Zoals het recht op een waardige behandeling en waarheid. Transparantie over wat er gebeurt met het werk waar jij je ziel en zaligheid in hebt gestoken.

Daarbij heeft het toepassen van auteursrecht ook een positief effect op de economie. Hier in Nederland bijvoorbeeld, maken auteursrecht-gerelateerde inkomsten zo'n zes procent van het Bruto Binnenlands Product op, zo blijkt uit een rapport van SEO Economisch Onderzoek. Films, games, kunst, muziek: het brengt allemaal geld in het laatje. Niet alleen voor het individu, maar ook voor het land. Was dat ooit de bedoeling van het internet? Lastig te zeggen, maar dat is wel de wereld waar we nu in leven. Economie moet dus in acht worden genomen als we het internet opnieuw inrichten.

Klinkt niet als veel, totdat je het omrekent naar daadwerkelijke euro's: maar liefst 60 miljard euro aan toegevoegde waarde. Hulde, Prinsjesdag is net geweest dus we weten ook dat er in de [huidige begroting](#) een tekort is van 2,9 procent van het BBP. 30 miljard dus. Auteursrecht afschaffen of afraden zou dus grotere gevolgen hebben dan op AI: ook de economie gaat eronder lijden.

Het belang van ons recht

Er is daarentegen ook het één en ander in te brengen tegen de stelling. Waarom zouden we onze data, producten, ideeën en kunst immers *niet* met de wereld delen? Ook daar zitten immers voordelen aan verbonden.

We zijn al jaren bezig met kennis beschikbaar maken voor iedereen die toegang heeft tot het internet. Marleen Stikker heeft het in haar boek 'Het Internet is Stuk' bijvoorbeeld over de zogenaamde Commons. Zij definieert dat als volgt: "Commons zijn gedeelde natuurlijke of culturele

hulpbronnen, door een gemeenschap beheerd vanuit het oogpunt van duurzaamheid, inclusiviteit en publieke meerwaarde.”

Op het internet hebben we iets vergelijkbaars in de Creative Commons. Denk aan Wikipedia, Unsplash of audiobanken met gratis geluidseffecten. Alles is hier gratis te downloaden, gebruiken en aan te vullen door iedereen, in het belang van de maatschappij. Nobel, en ontzettend nuttig! In het design-blok van de Publick Stack getuigt de Commons van goede intenties. Begrijp mij dus niet verkeerd, de Creative Commons zijn essentieel en moeten blijven bestaan.

Daarin ligt ook de meest duidelijke weerlegging verbonden aan de stelling. Namelijk dat auteursrecht claimen op je werk niet verplicht wordt. Er wordt simpelweg gesteld dat de voordelen gewichtig zijn, en dat de nadelen eerder voortkomen uit keuzes van individu. Flauw, maar de gedachtegang is niet harteloos.

Wie vooruitgang boekt op medisch gebied *hoeft* inderdaad geen auteursrecht aan te vragen op diens ontwikkeling. Sterker nog: liever niet! Plaats dat in de commons, zodat iedereen ermee aan de haal kan gaan om de wereld een stukje beter te maken. Wie een kunstwerk maakt, *hoeft* er niet voor te kiezen dat een verwijzing of compensatie verplicht is als anderen het ergens willen gebruiken.

Dat wel doen zegt meer over de kapitalistische motivaties van het individu dan het belang van auteursrecht, maar zelfs dat sluit aan bij een fundamenteel grondrecht van de mens: keuzevrijheid. Wel of geen auteursrecht, wel of niet ontwikkelen met een winstoogmerk: het mag allemaal. En het moet ook allemaal kunnen mogen als we onze grondrechten willen behouden. “Maar in de digitale wereld bestaan er geen grondrechten!” zo wil men nog [wel eens stellen](#). Maar zoals Egbert Dommering zo mooi stelt in 2014, zijn Digitale Grondrechten hetzelfde als informatiegrondrechten. En wat is kunst, buiten een expressie, en dus informatie, van onszelf? Onze grondrechten, of dan *tenminste* onze morele rechten, moeten daar een rol in spelen.

Power to the people

Sprekend over grondrechten, het is fascinerend om de rol van sociale media in deze situatie te zien. Zoals eerder duidelijk gemaakt werd, was het op platformen als X en Tumblr dat mensen in ‘opstand’ kwamen. Zij

zetten vraagtekens bij het gebruik van AI om het werk van anderen na te bootsen en hebben daarin ook een persoonlijke veroordeling. Niets daaraan is bindend, maar het herinnert mij aan de rol van overheden ten opzichte van het volk. We denken er praktisch niet meer over na, maar de komst van sociale media laat ons duidelijker dan ooit invloed uitoefenen op de samenleving. Als men wil luisteren, tenminste.

Is het claimen van je auteursrecht beter dan het delen? Ja. Over het algemeen wel. Maar laten we nuance blijven toepassen. Wanneer past iets beter in de commons? Hoe tast het gebruik van auteursrecht de creatieve sector aan? In het laatste geval moge duidelijk zijn dat er rechten worden geschonden. Misschien niet omdat ze juridisch zijn vastgesteld, maar onze morele rechten zijn minstens net zoveel waard.

Bronnen:

Business Insider. (2025, 28 maart). Man who made Ghibli AI trend go viral said response is heartwarming. Geraadpleegd van <https://www.businessinsider.com/ghibli-ai-trend-viral-response-heartwarming-2025-3>

De Gids. (2014). Dommering, E. Digitale grondrechten. De Gids, 177(2), 44-48. Geraadpleegd van <https://www.de-gids.nl/artikelen/digitale-grondrechten>

NBC News. (2025). OpenAI urges US to allow AI models train copyrighted material. Geraadpleegd van <https://www.nbcnews.com/tech/tech-news/openai-urges-us-allow-ai-models-train-copyrighted-material-rcna196313>

PublicStack. (z.d.). Fundamental rights and values. Geraadpleegd van <https://publicstack.net/layers/#fundamental-rights-and-values>

Rijksoverheid. (2025, 16 september). Prinsjesdag 2025: Solide basis voor toekomstige keuzes. Geraadpleegd van <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/09/16/prinsjesdag-2025-solide-basis-voor-toekomstige-keuzes>

SEO.nl. (z.d.). Economic contribution of copyright industries in the Netherlands: A study based on the WIPO guide. Geraadpleegd van <https://www.seo.nl/publicaties/economic-contribution-of-copyright-industries-in-the-netherlands-a-study-based-on-the-wipo-guide>

Visie op een ander debat: AI kan de taken van een rechter prima overnemen

Voor het betreffende groepje was deze stelling een hel, maar ik vind 'm persoonlijk erg intrigerend. Want hoe zou de funding van de Public Stack veranderen wanneer we de taken van een rechter over laten nemen door Artificial Intelligence? Op puur juridisch vlak zouden de besluiten van een AI objectiever en dus over het algemeen eerlijker zijn dan bij een menselijke rechter.

De oppositie bracht tijdens het debat wel degelijk een aantal sterke punten rondom de ICT-kant van deze situatie op, zoals de hallucinatie-risico's van zo'n model en het feit dat de data ergens vandaan moeten komen. Data is ook niet onpartijdig, dus de AI kan dat ook niet zijn, zo werd gesteld. Daar ben ik het niet per se mee eens, als de AI wordt getraind op de wetten die nu in heel Nederland gelden en die dataset gewoon officieel is, kan de AI puur op basis van de bestaande wetten besluiten maken.

Niet om te impliceren dat ik een voorstander van AI in de rechtbank ben, dat allerm minst. Vanuit een ethisch standpunt denk ik liever in nuances, het feit dat iedere zaak een andere oorzaak, gevolg en repercussies heeft. Iedere rechtszaak over één kam scheren, hoe objectief eerlijk ook, past simpelweg niet in mijn - toegegeven positieve - kijk op een wereld waarin we anderen een tweede kans gunnen. Uiteraard moeten misdaden gestraft worden, maar ik denk ook dat het geen vertrouwen schept in de rechtsstaat als we uitspraken door een computer uit laten voeren. De voorstanders in het debat brachten wel het idee op om AI toe te passen in de kleinere taken die bij het besluiten van een oordeel komen. Het doorzoeken van wetboeken, administratieve zaken: dat kan. Maar zelfs dan heb ik in mijn achterhoofd dat AI zo ontzettend [veel energie vereist](#), dat het toch niet voelt als een ethisch juiste keuze.

Het effect van AI-rechters op de design- en economie-takken van de Public Stack voelt mijner inziens als een *stretch*, maar ik kan er wel iets voor bedenken. Design-gewijs zouden we het rechtstelsel in ieder geval efficiënter kunnen maken - kleine zaken worden met een puur objectieve blik immers snel bepaald en zoals gezegd: als de AI zelf puur getraind is op de officiële wetboeken die we al gebruiken is het stelsel hoogstwaarschijnlijk betrouwbaar in de uitspraak. Economisch gezien

kom je daarentegen snel op algemene zorg bij AI - en laten we eerlijk zijn, iedere vorm van technologische vooruitgang: het verlies van banen. Er is geen plaats meer voor rechters, dus dan krijgen we maar meer advocaten? Maar zij moeten zich ook aan gaan passen aan de denkwijze van AI. Ethos-argumenten en nuance gaan de deur uit, en het moet bij de feiten blijven. Je zou misschien nog na kunnen denken over hoe de aangeklaagden uiteindelijk in de economie gaan passen, maar dan belanden we in zoveel hypothesen dat ik door de bomen het bos niet meer zie.

AI met al sta ik achter de oppositie van dit debat. Niet per se door hun argumenten, maar meer door mijn intrinsieke waarden en gedachtegang. Is een AI rechter eerlijker, objectiever en efficiënter? Absoluut. Daar zet ik geen vraagtekens bij. Waar ik over struikel is de *human condition*. Programma's zijn statisch, en mensen zijn alles behalve. Kan een programma dan een mens veroordelen, met alle nuance en gedachtegangen - goed of fout - die de rest van diens leven kunnen bepalen? Ik denk van niet.